

**LIETUVOS KOLEGIJŲ, RENGIANČIŲ PEDAGOGUS,
POTENCIALO VYKDYTI PEDAGOGINES STUDIJAS
APŽVALGA**

Vilnius, 2017

1. LIETUVOS KOLEGIJŲ, RENGIANČIŲ PEDAGOGUS, PATIRTIS IR GALIMYBĖS RENGTI PEDAGOGUS

Lietuvos kolegijos turi ilgametę pedagogų rengimo patirtį. Ilgus metus tai buvo bene vienintelės institucijos Lietuvai rengusios pedagogus.

Dabartinis Vilniaus kolegijos (toliau – VK) Pedagogikos fakultetas skaičiuoja 77 ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogų ruošimo metus. 1940 m. Trakuose įkurta lietuviška Mokytojų seminarija, 1957 m. Mokytojų seminarija perkelta į Vilnių. 1958 m. pavadinta Vilniaus pedagogine mokykla. 1991 m. reorganizuota į Vilniaus aukštesniąją pedagogikos mokykla, o 2002 m. Vilniaus aukštesnioji pedagogikos mokykla reorganizuota į Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakultetą (toliau – PDF). Šiuo metu Vilniaus kolegija rengia ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo pedagogus, šokio pedagogus bei socialinius pedagogus. Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakultetas per septyniasdešimt gyvavimo metų parengė apie 8 tūkstančius specialistų.

Marijampolės kolegijoje (toliau – MK) pedagogai ruošiami 94 metus. Marijampolės mokytojų seminarija įsteigta 1919 m. 1936 m., nusprendus mokytojus rengti Klaipėdos pedagoginiame institute, seminarija buvo uždaryta, tačiau 1940 m. ji vėl buvo atkurta. Sovietmečiu veikė aukštesnioji pedagogikos mokykla. 2001 m. aukštesnioji pedagogikos mokykla tapo Marijampolės kolegijos dalimi. Šiuo metu kolegija rengia ikimokyklinio ugdymo pedagogus.

Panevėžyje pedagogai pradėti rengti nuo 1872 metų. Tuo metu buvo įsteigta Panevėžio mokytojų seminarija. Ši seminarija daug kartų keitė pavadinimą, o nuo 2002 m. tapo Panevėžio kolegijos (toliau – PK) dalimi. Taigi Panevėžio kolegija skaičiuoja jau 145 pedagogų rengimo metus. Šiuo metu Panevėžio kolegija ruošia ikimokyklinio ir pradinio ugdymo, muzikos pedagogus.

Pedagogų rengimo ištakos Kaune siekia 1918 metus, kai vietoje buvusių „Saulės“ švietimo draugijos mokytojų kursų, įsteigta mokytojų seminarija. Nuo 1941 metų Kauno mokytojų seminarija (vėliau Kauno pedagoginė mokykla) iki 1957 metų paruošė 1500 pedagogų. Pedagogų rengimas Kaune atnaujintas 1983 metais, kai Marijampolės aukštesnioji pedagogikos mokykla įsteigė savo filialą (Kauno skyrių) ir pradėjo rengti ikimokyklinio ugdymo specialistus. 2001-09-01 įsteigtas Marijampolės kolegijos Edukologijos ir socialinio darbo fakulteto Kauno

skyrius, kuris 2003-09-01 integruotas į Kauno kolegiją. Dailės pedagogai Kauno Meno mokykloje buvo rengiami dar tarpukario Lietuvoje – nuo 1925 metų. Kauno aukštesniojoje meno mokykloje atnaujintas dailės pedagogų rengimas ir vyko nuo 1992 metų. 2001 m. integravus Aukštesniąją meno mokyklą į Kauno kolegiją, dailės pedagogai ir toliau rengiami Kauno kolegijoje. Dailės mokytojai Kauno kolegijoje rengiami jau 24 metus. Taigi Kauno kolegijoje (toliau – KK) pedagogai rengiami jau **99** metus, dailės pedagogai 24 metus. Šiuo metu kolegija ruošia ikimokyklinio ugdymo ir socialinius pedagogus.

Klaipėdos valstybinė kolegija (toliau – KVK) pedagogus rengia jau **115** metų, 1902 m. Klaipėdoje įsteigus Mokytojų seminariją. Ilgainiui Mokytojų seminarija tapo pedagogine mokykla (1952 m.). 2001 m. dvi Klaipėdos aukštesniosios mokyklos: Klaipėdos aukštesnioji pedagogikos ir Klaipėdos aukštesnioji medicinos mokyklos buvo reorganizuotos ir tapo Klaipėdos kolegijos dalimi. 2009 m. įvykus dar vienai reorganizacijai įsteigta Klaipėdos valstybinė kolegija, perėmusi pedagogų rengimą.

Utenos kolegijoje (toliau – UK) socialiniai pedagogai pradėti ruošti nuo 1993 m. Taigi šioje kolegijoje pedagogai ruošiami jau **24** metus.

Esant dabartinei situacijai ir diskutuojant, ar kolegijos gali ruošti pedagogus, teigiame, jog esame aukštosios mokyklos, sėkmingai rengiančios darbo rinkoje paklausius ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio ugdymo pedagogus, socialinius pedagogus, menų disciplinų pedagogus.

Tokią galimybę reglamentuoja ir LR Mokslo ir studijų įstatymas, pedagogų rengimo reglamentas bei Švietimo ir ugdymo krypties aprašas (šioje apžvalgoje šie dokumentai atskirai neanalizuojami). Šioje apžvalgoje didžiausias dėmesys bus skiriamas ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogų rengimui.

Tai, kad kolegijos sėkmingai ruošia pedagogus, kurie yra paklausūs darbo rinkoje bei palankiai vertinami darbdavių, rodo ir pastarųjų metų Lietuvos darbo biržos teikiami pedagoginių studijų kolegijų absolventų įsidarbinimo duomenys (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Kolegijų absolventų įsidarbinimas.

2016 m.

Studijų programos pavadinimas	VK %	MK %	KK %	KVK %	UK %	PK %	Bendras progr. absolventų įsidarb. vidurkis %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogika Ikimokyklinė ir priešmokyklinė pedagogika Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas	90,7	65	82	90		80	81,5
Pradinio ugdymo pedagogika	100						
Socialinė pedagogika	97,14				25		61,07
Šokios pedagogika	97						
Bendras įsidarbinimo vidurkis %	96,21	65	82	90	25	80	

2015m.

Studijų programos pavadinimas	VK %	MK %	KK %	KVK %	UK %	PK %	Bendras progr. absolventų įsidarb. vidurkis %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogika Ikimokyklinė ir priešmokyklinė pedagogika Ikimokyklinis ugdymas	95,35	86	82	88		80	86,2
Pradinio ugdymo pedagogika	100						
Socialinė pedagogika	82,86				33		61,9
Šokio pedagogika	100						
Bendras įsidarbinimo vidurkis %	94,55	86	82	88	33	80	

2014 m.

Studijų programos pavadinimas	VK %	MK %	KK %	KVK %	UK %	PK %	Bendras progr. absolventų įsidarb. vidurkis %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogika Ikimokyklinė ir priešmokyklinė pedagogika	97,56	83	79	100		76	86,6
Pradinio ugdymo pedagogika	94,74						
Socialinė pedagogika	87,88				40		65,4
Šokio pedagogika	100						
Bendras įsidarbinimo vidurkis %	95,79	83	79	100	40	76	

Pastaruoju metu, siekiant sumenkinti kolegijose organizuojamą pedagogų rengimą, viešojoje erdvėje formuojama nuomonė, kad studijas renkasi mažiau motyvuoti, prastesniais stojimo balais įstoję studentai. Pagal žurnalo „Reitingai“ 2015 m. ir 2016 m. atliktas apklausas, matyti, kad skirtumas nėra didelis, o kai kuriais atvejais į kolegijas stoja ir aukštesnius stojamuosius balus turintys abiturientai. (žr. 2 lentelė. 2014 m.).

2 lentelė. 2014 m. ¹

Kolegija	2014 m. priimtųjų studijuoti pirmakursių balo vidurkis	2014 m. priimtųjų studijuoti pirmakursių balo vidurkis	Universitetas
Vilniaus kolegija	3,65	n.d*.	Vilniaus universitetas
Kauno kolegija	3,22	4,93	Lietuvos edukologijos universitetas
Žemaitijos kolegija	7,05	4,93	Šiaulių universitetas
Panevėžio kolegija	6,78	5,32	Vytauto Didžiojo universitetas
Marijampolės kolegija	3,13	5,44	Kauno technologijos universitetas
Utenos kolegija	5,97	n.d.	Mykolo Romerio universitetas
Klaipėdos valstybinė kolegija	2,88	7,95	Lietuvos muzikos ir teatro ak.
		3,84	Klaipėdos universitetas
		3,3	Lietuvos sporto universitetas
		n.d.	Vilniaus dailės akademija

*n.d. – nėra duomenų

Pagal 2015 m. duomenis (žr. 3 lentelę), kolegijų ir universitetų stojančiųjų į pedagogines studijas balai skyrėsi, tačiau nežymiai. Pastebėtina, kad stojančiųjų balai pastaraisiais metais didėja. Taigi galima daryti prielaidą, kad pedagogikos studijas kolegijose renkasi vis aukštesnių akademinų pasiekimų abiturientai. Be to, atkreiptinas dėmesys, jog žemiausiu balu į universitetus priimtųjų abiturientų balai iš esmės nebuvo aukštesni nei žemiausiu balu priimtųjų abiturientų stojamieji balai kolegijose. Kolegijose nebuvo mažesnis nei LR ŠMM rekomenduotas 1,2 priėmimo balas. Atkreiptinas dėmesys, kad Vilniaus kolegija 2016 m. buvo nustačiusi 1,3 priėmimo balą ir šio reikalavimo laikėsi priimdama ir į valstybės finansuojamas, ir į nefinansuojamas vietas.

¹ Pagal „Reitingai 2015“.

3 lentelė. 2015 m.²

Kolegija	2014 m. priimtųjų studijuoti pirmakursių balo vidurkis	2014 m. priimtųjų studijuoti pirmakursių žemiausias balas
Vilniaus kolegija	4,7	1,3
Kauno kolegija	4,4	1,3
Panevėžio kolegija	4,8	1,4
Klaipėdos valstybinė kolegija	4,1	1,2
Marijampolės kolegija	3,9	2
Utenos kolegija	3	1,4

Universitetas	2014 m. priimtųjų studijuoti pirmakursių balo vidurkis	2014 m. priimtųjų studijuoti pirmakursių žemiausias balas
Vilniaus universitetas	n.d.	n.d.
Lietuvos edukologijos universitetas	5,8	2
Šiaulių universitetas	6,3	1,7
Vytauto Didžiojo universitetas	7,9	3,5
Kauno technologijos universitetas	n.d.	n.d.
Mykolo Romerio universitetas	n.d.	n.d.
Lietuvos muzikos ir teatro ak.	n.d.	n.d.
Klaipėdos universitetas	5,2	1,3
Lietuvos sporto universitetas	5,1	2,1

² Pagal „Reitingai 2016“.

2. KOLEGIJŲ IR UNIVERSITETŲ ABSOLVENTŲ TOLIMESNĖ KARJERA

Universitetai noriai bendradarbiauja suteikdami galimybę toliau tęsti studijas kolegijų absolventams, įgijusiems profesinio bakalauro diplomus. Daugiausia kolegijų absolventų baigę studijas kolegijose renkasi magistrantūros studijas LEU, VDU, MRU, ŠU, VU. Pavyzdžiui, 2011–2014 m. kolegijų absolventų, tęsiančių studijas po 6 mėn., 12 mėn. ir po 3 m., procentinė dalis sudarė vidutiniškai apie 6 %.

Norinčiųjų toliau tęsti studijas būtų ir daugiau, tačiau Lietuvoje nesant profesinio magistro, kolegijų absolventams lieka tik universitetinis magistras. Siekdami jį įgyti, net puikiai kolegines studijas pabaigę asmenys, siekiantys nemokamai studijuoti magistrantūroje, už išlyginamąsias studijas turi mokėti iš asmeninių lėšų. Užsienyje dažniausiai tokio dalyko nėra. Kolegijų absolventai dažniausiai gali išsiskolinti, be jokių išlyginamųjų kursų, tęsti studijas magistro studijų programose. Taigi sąlyginai nedidelis kolegijos absolventų, tęsiančių studijas magistro studijų programose, procentas, tikėtina, nulemtas ir ribotų absolventų finansinių galimybių.

Akivaizdu, kad atėjo metas kalbėti ir apie profesinį magistrą.

Remiantis kolegijų ir universitetų bendradarbiavimo tradicija, Lietuvos švietimo sistemoje būtų galima sėkmingai įvesti profesinio magistro studijas, kurias vykdytų universitetai bendradarbiaudami su kolegijomis. Kad tai būtina ir įmanoma leidžia teikti faktai, kad kolegijų studentai tęsia pedagogines studijas užsienio universitetuose (Olandijoje, Belgijoje, Danijoje), kuriuose įgyja profesinio magistro ar magistro diplomus.

Nors Lietuvoje pastaraisiais metais stengiamasi formuoti nuomonę, kad universitetinis bakalauras gerokai vertingesnis nei koleginis, stebimas universitetų absolventų ar studijavusiųjų universitetuose rinkimasis studijuoti pedagogines studijas kolegijose. VU, VDU, LEU, MRU, LMTA, ASU, LKK (Sporto) universitetų bakalaurai renkasi profesinio bakalauro studijas. Ne tiek daug, tačiau ir VDU, MRU, LKK, LEU, VU magistras renkasi profesinio bakalauro studijas. (Žr. 4 ir 5 lenteles).

Reiktų nepamiršti, kad profesinis bakalauras yra lygiavertis universitetiniam bakalauro. Profesinis bakalauras nurodo jį įgijusio asmens pasirinkimą būti daugiau praktiku nei mokslininku. Tai itin svarbu ir rengiant pedagogus, nes be praktikų, kuriuos daugiau turėtų rengti kolegijos, reikalingi ir mokslininkai bei moksliniai tyrimai, kurių Lietuvoje yra labai mažai (tai rodo itin menkas disertacijų skaičius, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo tematika).

4 lentelė.

Kauno kolegiją renkasi kitose aukštosiose mokyklose studijavę studentai

Įstojimo metai	Aukštoji mokykla	Bakalauras	Magistras
2012 – 2016	VDU	8	3
	LSMU	1	
	KTU	5	
	KLU	1	
	MRU		1
	LEU	1	
	LMTA	1	
	ASU	1	
	LKKA/LSU	1	2
	VU	2	
	Lietuvos kolegijos	14	
Iš viso:		21/14	6

5 lentelė.

Vilniaus kolegiją renkasi kitose aukštosiose mokyklose studijavę studentai

Įstojimo metai	Aukštoji mokykla	Bakalauras	Magistras
2014 – 2016	MRU	3	
	LEU	13	1
	VU	7	1
	VG TU	3	
	VDU	1	1
	KTU	2	
	Bialystoko universitetas	1	
		Lietuvos kolegijos	15
Iš viso:		30/15	3

3. KOLEGIJŲ DALYVAVIMAS ASOCIACIJOSE, MOKSLO TAIKOMOSIOS VEIKLOS STIPRINIMO GALIMYBĖS

Lietuvos kolegijos ir jų darbuotojai yra Lietuvos asociacijų narės.

1. Lietuvos edukacinių tyrimų asociacija (LETA),
2. Lietuvos socialinio darbo mokyklų asociacija,
3. Lietuvos suaugusių švietimo asociacija,
4. Lietuvos kalbų pedagogų asociacija (LKPA),
5. Lietuvos šeimynų asociacija,
6. Baltijos vadybos plėtros asociacija,
7. Kokybės vadybos ir inovacijų asociacija,
8. Lietuvos dailės ugdytojų draugija (LDUD),
9. Lietuvos socialinių pedagogų asociacija,
10. NVO Lietuvoje vaikams konfederacija.

Kolegijos ir jų darbuotojai priklauso tarptautinėms organizacijoms ir asociacijoms.

1. EURASHE – Europos aukštojo mokslo institucijų asociacija, vienijanti aukštąsias mokyklas, profesinio mokymo universitetus ir kolegijas.
2. Comenius Association – tarptautinis pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų tinklas.
3. ILITE asociacija – tinklas, vienija mokytojus rengiančius universitetus ir kolegijas.
4. ISSA vienija švietimo srityje dirbančias organizacijas iš Europos, Vidurio Azijos ir kitų žemynų. Tai švietimo ekspertų tinklas, siekiantis užtikrinti kokybiškas ankstyvojo vaikų ugdymo paslaugas visoje Europoje ir Vidurio Azijoje
5. UASNET – taikomųjų mokslų universitetų tinklas, kurio narys yra Lietuvos kolegijų direktorių konferencija. Tinkle dalyvauja nacionalinės taikomųjų mokslų universitetų asociacijos iš Nyderlandų, Danijos, Estijos, Lietuvos, Prancūzijos, Airijos, Austrijos, Portugalijos, Suomijos, Šveicarijos, Vokietijos.
6. EERA (European Educational Research Association) asociacija.
7. OMEP (World Organisation for Early Childhood Education) – tarptautinė vaikų ugdymo organizacija.
8. ATEE (Association for Teacher Education in Europe).

Kolegijos aktyviai dalyvauja tarptautiniuose projektuose, kuriuose yra vykdomi mokslo taikomieji tyrimai.

Pavyzdžiui, vien Vilniaus kolegija šiuo metu vykdo šiuos projektus, kurių rezultatai bus pagrįsti mokslo taikomaisiais tyrimais:

1. „Erasmus+“ programos strateginių partnerysčių projektas „Well school tech“ (Lt.: Gerosios mokyklos technologijos; 2016–1-LT01-KA201-023171). Projekto tikslas – sukurti ir praktiškai išbandyti instrumentus ir metodines priemones, kurios padėtų skatinti mokinių gerą savijautą mokykloje, ugdytų jų pasitikėjimą savimi bei didintų savirealizacijos galimybes. Projekto koordinatorius – Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakultetas. Projekto partneriai: PROMIMPRESA SRL (Italija); Lodzės universitetas (Lenkija); Europos kokybės centras (Bulgarija); Italijos Nacionalinis sveikatos institutas (Italija) ir „Training UK“ organizacija (Didžioji Britanija).

2. Erasmus+“ strateginių partnerysčių programos projektas „Forum-Romanum“ (2015-1-LT01-KA204-013494) Projekto koordinatorius – Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakultetas. Projekto šalys-partnerės: Vengrija (MOSTart Nemzetkozi Kulturalis Kozcelu Egyesulet), Bulgarija (United Youth Council Association) ir Italija (Associazione Nazionale per la Promozione e la Ricerca della Cultura Teatrale nella Scuola e nel Sociale). Projekto tikslas – sukurti metodinius instrumentus, skirtus edukacinių veiklų organizavimui su romų bendruomenės atstovais, panaudojant teatrinis žaidimus ir inscenizacijas.

3. Erasmus+ strateginių partnerysčių programos projektas „Inclusive Education in Early Childhood: Developing Good Practices“ (2014-1-TR01-KA203-011754). Projekte, be VK PDF, dalyvauja 6 šalys: Belgija (VIVES University College), Danija (University College Syddanmark), Jungtinė Karalystė (University of Northumbria at Newcastle), Nyderlandai (Hanze University of Applied Sciences), Portugalija (Instituto Politécnico de Coimbra), Turkija (Balikesir University). Projektą koordinuoja Balikesiro universitetas Turkijoje. Projekto tikslas – ištirti inkluzinio ugdymo situaciją kiekvienoje šalyje-partnerėje bei parengti gerosios praktikos pavyzdžiais grįstą įtraukiojo ugdymo metodinių priemonių paketą, skirtą su ankstyvojo amžiaus (nuo 0 iki 8 m.) vaikais dirbantiems pedagogams.

Kauno kolegija leidžia daugiadalykį žurnalą „Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose“. Šiame žurnale Lietuvos kolegijų dėstytojai skelbia savo mokslinių tyrimų rezultatus. Taip sutelkiama kolegijose parengta mokslinė produkcija viename periodiniame mokslo

leidinyje. Šis leidinys yra recenzuojamas mokslinis žurnalas (ISSN 1822-1068, eISSN 2335-8904), leidžiamas vieną kartą per metus ir indeksuojamas Google Scholar. Redakcinė kolegija skelbiama kiekviename leidinyje. Žurnalas naudoja OJS leidybos sistemą.

Šiuo metu baigiamos *Pedagogus rengiančių Lietuvos kolegijų asociacijos* steigimo procedūros. Asociacija steigiama siekiant aktyvinti pedagogus ruošiančių kolegijų bendradarbiavimą, ypač mokslo taikomosios veiklos srityje.

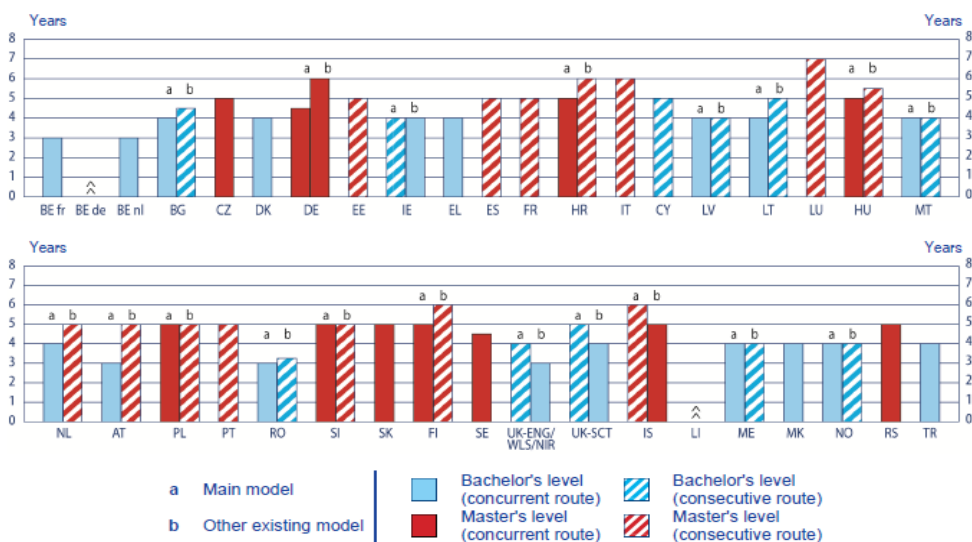
4. MOKYTOJŲ RENGIMAS EUROPOJE

Neretai kalbantieji apie galimą pedagogų rengimo Lietuvoje kaitą remiasi Europos valstybių pedagogų rengimo patirtimi. Tačiau ne visuomet pateikiama informacija yra tiksli, kartais ji interpretuojama suinteresuotųjų šalių labai. Siekdami objektyvumo, atlikome naujausių Europos Komisijos publikacijų, skirtų pedagogų rengimui, analizę ir pateikiame jos apžvalgą.

2016 m. lapkričio mėn. Eurydice pristatė Europos mokymo sistemų rodiklių apžvalgą „Structural Indicators for Training Systems in Europe *Eurydice Background Report to the Education and Training Monitor 2016*“³, kurioje be kitų rodiklių taip pat apžvelgiami ir

Figure 2.1: Minimum level and total duration of ITE for work in lower secondary education (ISCED 2), and minimum length of professional training (including in-school placements), according to central regulations, 2013/14

Minimum level and total duration (in years)

reikalavimai pedagogams.

1 paveikslas. Žemesniųjų vidurinės mokyklos klasių (atitinkamai Lietuvoje 5-9 kl.) pedagogų rengimo minimalus lygmuo ir visa studijų trukmė bei minimali profesinių studijų (įskaitant praktikas ugdymo įstaigose) apimtis pagal valstybės reglamentą.

Matyti, kad **bakalauro lygmuo** mokytojui yra laikomas pakankamu net **19** iš 36 (jeigu neskaičiuosime vokiškosios Belgijos dalies ir Lichtenšteino, kurie neturi regioninių pedagogų rengimo įstaigų) valstybių: Belgijoje (visi regionai), Bulgarijoje, Danijoje, Airijoje,

³ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/b/bb/205_EN_JAF_2016.pdf

Graikijoje, Kipre, Latvijoje, Lietuvoje, Maltoje, Nyderlanduose, Austrijoje, Rumunijoje Jungtinėje karalystėje (*visi regionai*), Lichtenšteine, Juodkalnijoje, Makedonijoje, Norvegijoje, Turkijoje.

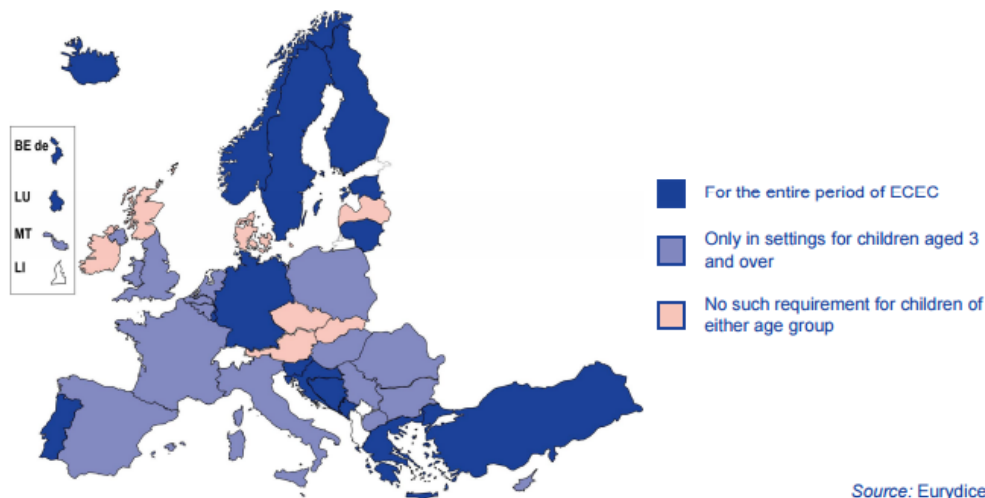
T.y., **17** valstybių privalomas **magistro lygmuo**. Atkreiptinas dėmesys, jog didžiosios dalies likusių 17 valstybių (Čekijos, Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Vengrijos, Italijos, Suomijos, Estijos, Kroatijos, Liuksemburgo, Portugalijos, Slovėnijos, Slovakijos, Švedijos, Rumunijos) ekonominė situacija geresnė nei Lietuvos, todėl ir reikalavimas būti magistro išsilavinimo yra adekvatus.

5. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ RENGIMAS EUROPOJE

Pagal *Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe 2016*⁴, paskelbtame 2016 lapkričio mėn., vienas iš kvalifikacinių reikalavimų pedagogui, dirbančiam ikimokyklinio amžiaus vaikų grupėje, yra turėti ne mažesni kaip bakalauro kvalifikacinį laipsnį švietimo ir ugdymo srityje (t.y. trejų metų studijos ISCED 6 lygmenyje pagal 2011 ISCED klasifikaciją) siekiant parodyti, kad švietimo darbuotojai šiame sektoriuje yra aukštos kvalifikacijos. Tai yra svarbu, nes darbuotojai, kurie yra aukštos kvalifikacijos švietimo srityje, gali vadovauti kitiems komandos nariams, kuriant ir teikiant atitinkamą veiklą vaikams, ir tokiu būdu kelti paslaugų kokybę.

ISCED 6 lygmens, bakalauro ar kito atitinkamo lygmens programos dažnai kuriamos siekiant suteikti studentams akademinį ir / ar profesinį žinių, įgūdžių ir kompetencijų, kurios leidžia įgyti aukštesnę kvalifikaciją. Šio lygmens programos paprastai yra teoriškai pagrįstos, bet gali apimti ir praktinius komponentus, taip pat turi moderniausių mokslinių tyrimų ir / ar geriausios profesinės praktikos pavyzdžių. Jas tradiciškai siūlo universitetai ir kitos atitinkamos aukštojo mokslo ir ugdymo įstaigos, bet nebūtinai studijos jose baigiamos mokslinių tyrimų projektu ar baigiamuoju darbu (UNESCO, 2012). Palyginimui, Lietuvoje pedagoginės studijos baigiamos bakalauro darbu ir pedagoginių studijų baigiamuoju darbu.

Figure 1.2: Requirement for at least one staff member per group of children in ECEC to have a tertiary qualification in education (minimum 3 years ISCED 6), 2015/16

2 paveikslas. Reikalavimas bent vienam iš personalo narių ikimokyklinio mažiaus grupėje turėti aukštąjį išsilavinimą (bent 3 metų trukmės).

⁴ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/b/bb/205_EN_JAF_2016.pdf

Matyti, kad maždaug **trečdalyje** Europos švietimo sistemų turi būti bent vienas darbuotojas, turintis aukštąjį pedagoginį išsilavinimą, dirbantis visose ikimokyklinio amžiaus vaikų grupėse.

Suomijoje minimalus reikalavimas darželių auklėtojams, atsakingiems už ugdymą, yra **bakalauro laipsnis**. Kiti darbuotojai (vaikų priežiūros darbuotojai ar slaugytojai) privalo turėti bent profesinę kvalifikaciją socialinės gerovės ir sveikatos priežiūros (vidurinį išsilavinimą ISCED 3) srityje. Teisės aktai reikalauja, kad vienas iš trijų darbuotojų, teikiančių paslaugas vaikams iki 6 metų amžiaus, turėtų aukštąjį išsilavinimą (švietimo, ugdymo ar socialinių paslaugų srities bakalauro ar magistro kvalifikacinį laipsnį). Visi priešmokyklinio ugdymo mokytojai, dirbantys su šešerių metų amžiaus vaikais, privalo turėti bakalauro ar magistro lygmens universitetinį išsilavinimą.

Daugiau nei trečdalyje Europos švietimo sistemų (Belgijoje (prancūzų ir flamandų bendruomenės), Bulgarijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Kipre, Vengrijoje, Maltoje, Nyderlanduose, Lenkijoje, Rumunijoje, Jungtinėje Karalystėje (Anglija, Velsas ir Šiaurės Airija), buvusioje Jugoslavijos Respublikoje, Makedonijoje bei Serbijoje) yra **reikalavimas, kad bent** vienas darbuotojas, dirbantis su 3 metų ir vyresnių vaikų grupėmis, turėtų aukštąjį pedagoginį išsilavinimą.

Iš visų EU valstybių tik **Italijoje** darželių auklėtojai mokytojai, dirbantys su 3 metų vaikais ir vyresniais, privalo turėti bent penkerių metų universitetinį išsilavinimą, kuris atitinka ISCED 7 (magistro kvalifikacinis laipsnis). Minimalus kvalifikacijos reikalavimas švietimo darbuotojams, dirbantiems su jaunesniais vaikais, yra vidurinio (ISCED 3) lygmens, tačiau kai kurie regionai įdarbina pedagogus (*educatore dell'infanzia*) ir su aukštuoju išsilavinimu. Regioninės taisyklės bei atitinkama kvalifikacija yra numatyta ir pagalbiniam personalui (*educatore, operatore*), dirbančiam su jaunesniais nei 3 metų vaikais.

Kitos Europos Sąjungos šalys.

Vokietija: profesinis ikimokyklinių įstaigų pedagogų rengimas yra klasifikuojamas kaip ISCED 6 lygmens, kuris apima bakalauro arba lygiavertes programas.

Prancūzija: darbuotojams, dirbantiems lopšelio grupėse su vaikais iki 3 metų amžiaus, ir kuriose yra iki 24 vaikų, nekeliama jokie kvalifikaciniai reikalavimai (gali dirbti nekvalifikuoti darbuotojai). Grupėse, kuriose yra nuo 25 iki 49 vaikų, bent 0,5 etato darbuotojų privalo turėti aukštojo mokslo pedagoginį išsilavinimą (ne mažiau kaip 3 metai ISCED 6). Grupėse, kuriose

yra 50-69 vaikų, visu etatu privalo dirbti pedagogas su šio lygmens kvalifikacija. Bent 0,5 papildomo etato turi būti suteikta pedagogui su aukščiau išsilavinimu, dirbančiam su 20 vaikų grupe. Bent vienas pedagogas privalo dirbti visu etatu su vaikais lankančiais *École maternelle* (nuo 2 metų amžiaus).

Nyderlandai: bakalauro išsilavinimas būtinas tik dirbant 4 metų ir vyresnių vaikų grupėse.

Darbuotojui, dirbančiam su jaunesniais nei trejų metų arba vyresniais nei trejų metų amžiaus vaikais, nereikia turėti net 3 metų aukštojo pedagoginio išsilavinimo Čekijoje, Danijoje, Airijoje, Latvijoje, Austrijoje, Slovakijoje ir Jungtinėje Karalystėje (Škotijoje). Tačiau, kai kuriose iš šių šalių, nors ir nėra bendro reikalavimo, gali būti įdarbinami darbuotojai turintys ISCED 6 lygmens išsilavinimą ir / arba gali būti reikalavimas darbuotojams turėti profesinį pasirengimą arba trumpojo ciklo pedagoginį aukštąjį išsilavinimą.

Danijoje, vietos valdžios institucijos yra atsakingos už darbuotojų priėmimą, nes centrinio reguliavimo nėra. Praktiškai įstaigos turi pedagogų (*Pædagog*) su 3,5 metų ISCED 6 išsilavinimu ir pedagogo padėjėją (*pædagogisk assistent*). Taip pat dirba darbuotojai be specialaus pedagoginio ar vaikų priežiūros kvalifikacijos.

Latvijoje ECEC pedagogai privalo būti įgiję pirmos pakopos aukštąjį išsilavinimą (ISCED 5) arba antrojo lygio (ISCED 6) aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą ir turėti ikimokyklinio amžiaus vaikų pedagogo (auklėtojo) kvalifikaciją.

Jungtinėje Karalystėje (Škotijoje), darželio auklėtojai specialistai turi turėti pripažintą ISCED 3 lygmens profesinę kvalifikaciją. Nors nebėra reikalavimo kvalifikuotiems pedagogams būti visą darbo laiką vaikų grupėse, tačiau vyriausybė laikosi politikos, kad visi ikimokyklinio amžiaus vaikai būtų ugdomi kvalifikuotų (ISCED 6 lygmuo) pedagogų. Pedagogas gali dirbti konkrečiame centre visu etatu ir/ar ne visą darbo dieną arba teikti ilgalaikę pedagoginę paramą vaikams keliaujant iš vienos įstaigos į kitą, kuri teigiamai padeda vaikams ugdytis (Škotijos Vyriausybė, 2009). Be to, reikalaujama, kad visi ikimokyklinio ugdymo centrų vadovai turėtų arba siektų ankstyvojo ugdymo ir priežiūros bakalauro kvalifikacijos (ISCED 6 lygmuo).

Naujausi politiniai pokyčiai

Kelios švietimo sistemos pristato savo švietimo reformas susijusias su darbuotojų kvalifikacija.

Airijoje, nuo 2016 gruodžio 31 d. visas personalas, tiesiogiai dirbantis su ankstyvojo amžiaus vaikais, privalo turėti ankstyvojo ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros ir ugdymo kvalifikaciją bei diplomą atitinkantį kvalifikacijų sąrangos (ISCED 4) lygį arba jam lygiavertį. Grupės pedagogas, dirbantis su 3 metų ir vyresniais vaikais, privalo turėti Nacionalinės kvalifikacijų sąrangos (ISCED 5) 6 lygio kvalifikaciją.

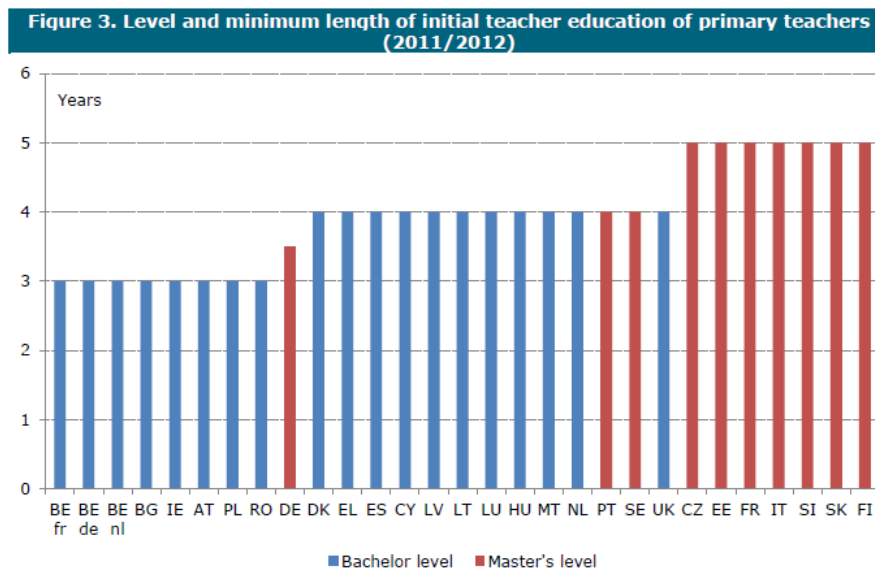
Italijoje, Mokyklos Reformos Įstatymas (L. 107/2015, 1 str. A. 181E) numato teisės aktus, nustatančius bent 3 metų privalomą universitetinį išsilavinimą švietimo darbuotojams, dirbantiems su 0-3 metų vaikais.

Maltoje, nuo 2015-16 metų būtina kvalifikacija darbuotojams, dirbantiems darželio centruose, buvo pakelta iki bakalauro laipsnio studijuojant ketverių metų trukmės studijų programą, arba dvejų metų studijos, turintiems MCAST aukštesniųjų studijų ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo diplomą.

6. PRADINIŲ KLASIŲ MOKYTOJŲ RENGIMAS EUROPOJE

2007 m. Europos Komisija ir Europos Taryba iškelė tikslą gerinti pedagogų rengimo kokybę. Be to, EK rekomendavo mokytojų rengimą vykdyti visuose trijuose lygmenyse: bakalauro, magistro ir daktaro.

Šiuo metu pradinių klasių mokytojų rengimo ir minimalių reikalavimų pradinių klasių mokytojams situacija Europoje skirtinga.

3 paveikslas. Pradinio ugdymo pedagogų rengimo studijų lygmuo ir trukmė (Pagal 2013 m. Eurydice.⁵).

Remiantis pateiktais duomenimis matyti, jog iš 29 šalių/regionų **tik 10 šalių pradinio ugdymo pedagogams būtinas magistro išsilavinimas**, tačiau bendra studijų trukmė siekiant įgyti magistro laipsnį ne ilgesnė kaip 5 metai, dalyje valstybių – tik 4 metai (Švedijoje ir Portugalijoje), o Vokietijoje tik 3,5 m. (Vokietijoje).

Likusiose **19** valstybių pradinių klasių mokytojams **pakankamas bakalauro** išsilavinimas.

8 šalyse/regionuose bakalauro studijų trukmė 3 m. (Belgijos abi dalys, įskaitant vokiškąsias žemes, Bulgarijoje, Airijoje, Austrijoje, Lenkijoje, ir Rumunijoje). Likusiose valstybėse bakalauro studijos trunka 4 metus. Tarp šių valstybių nurodoma ir Lietuva, tačiau atkreiptinas

⁵ https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-country-reports_en.pdf

dėmesys, jog Lietuvoje pradinio ugdymo profesinis bakalauras įgyjamas per 3 metus, o universitetinis – per 4.

Pagal 2014 m. atliktus tyrimus⁶, Europoje reikalavimai pradinio ugdymo pedagogams išlieka skirtingi. Teigiama, jog pradinio ugdymo pedagogai turi būti ruošiami aukštojoje mokykloje – universitete ar į profesinį parengimą orientuotose aukštojo mokslo įstaigose (lietuviškas atitikmuo – Kolegijos).

Pvz., Prancūzijoje, Suomijoje ir Italijoje pradinio ugdymo pedagogai ruošiami tik universitetuose. Airijoje, Olandijoje ir Austrijoje pradinių klasių mokytojai ruošiami kolegijose, o Lietuvoje pradinių klasių mokytojai ruošiami ir kolegijose, ir universitetuose.

Kelių šalių, vykdančių reformas, atvejai.

Austrija: kai kurie mokytojai šiuo metu išvis dar neturi universitetinio pedagoginio išsilavinimo. Nuo 2015/2016 m. m. buvo planuojama peržiūrėti pedagogų rengimą. Numatyta, kad nuo 2015/2016 m.m. pradinių klasių mokytojų, o nuo 2016/2017m. m. vidurinės mokyklos mokytojų rengimas **išliks universitetinėse kolegijose, kurios ir dabar rengia pradinių klasių ir žemesnių vidurinės mokyklos klasių mokytojus, o universitetai rengs likusius žemesnių vidurinės mokyklos klasių ir aukštesnių vidurinės mokyklos klasių mokytojus**. Abiejų tipų įstaigos įpareigtos glaudžiai bendradarbiauti rengiant vidurinės mokyklos mokytojus. Pedagogų rengimo reforma skirta pagerinti mokymo kokybę gerinant būsimų mokytojų akademinį ir praktinį rengimą. Nuo 2029 metų visi dalyko mokytojai turės turėti magistro laipsnį, norėdami įsidarbinti. Pereinamuoju laikotarpiu jie gali mokyti, tačiau privalo įgyti magistro laipsnį per kitus 5 metus. Ši reforma jau kiek suvienodino pedagogų rengimą, bet praktinio poveikio tikimasi nuo 2020 m.

Belgija patiria daug sunkumų, susijusių su pedagogų pasirengimu dirbti daugiakultūre bendruomenėse. Tai tapo itin aktualu į mokyklas atėjus pabėgėlių vaikams, ir bendrai esant pedagogų trūkumui, menkam profesijos patrauklumui. Abi Belgijos pusės stengiasi reformuoti pedagogų rengimą. 2016 m. flamandiškoji Belgijos vyriausybė patvirtino koncepciją, kuri apima: 1) bendrą neprivalomą stojimo testą, 2) specialiojo magistro įvedimą, 3) tik aukštojo mokslo įstaigoms leisti rengti pedagogus, 4) sudaryti karjeros sąlygas suaugusiems, norintiems tapti pedagogais. Dokumento projektą ketinama parengti iki 2017m. pradžios, reformą tikimasi pabaigti iki 2020 m.

⁶ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529068/IPOL_STU\(2014\)529068_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529068/IPOL_STU(2014)529068_EN.pdf)

Prancūziškoji bendruomenė siekia parengti dekreto projektą iki 2016 m. pabaigos. Tikimasi padidinti pedagogų rengimo trukmę (kuri šiuo metu yra treji metai) ir privalomo ugdymo nuoseklumą. **Svarstoma 5 metų bendra studijų trukmė įgyjant magistro laipsniams pedagogams kritikuojama, kadangi tai pareikalaus didelių kaštų ir visiškai neliks finansų jokiai kitai švietimo reformai.**

Vis tik EK labiau akcentuoja ne tai, kas ir koku lygiu ruošia pedagogus, bet pedagogų ruošimo turinį. Pabrėžiama teorijos ir praktikos balanso svarba, praktinių įgūdžių įgijimo svarba.

Atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvos kolegijos itin daug dėmesio skiria praktiniam mokymuisi. Studentai atlieka praktikas ne tik valstybinėse, bet ir privačiose pradinio ugdymo mokyklose. Be to, teorinės paskaitos privalomai siejamos su praktinių įgūdžių ugdymu.

Remiantis Lietuvos ir Europos pedagogų rengimo situacijos analize, esame tikri, jog kolegijos yra stiprios ir turi daug galimybių ruošti šiuolaikines ugdymo tendencijas atliepiančius, šiuolaikine ugdymo paradigma besivadovaujančius, jau studijų laikotarpiu įgijusius daug praktinės patirties realiose darbo vietose, ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio ugdymo pedagogus, specialiuosius ir menų dalykų pedagogus.

Esame tikri, kad Kolegijų patirtis, turimas įdirbis gali svariai prisidėti prie pedagogų ruošimo Lietuvoje stiprinimo.

Apžvalgą parengė: Reda Jonušauskienė (PK), Vaiva Juškienė (VK), Alė Murauskienė (MK), Lina Pečiulienė (VK), Raimonda Sadauskienė (KK), dr. Sigita Saulėnienė (KK).